

PREDSTAVITVENI ZBORNIK

ŠTUDIJSKI PROGRAM ZA IZPOPOLNJEVANJE

SPECIALNO-PEDAGOŠKO IZPOPOLNJEVANJE ZA DELO Z IZBRANO SKUPINO OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

1. PODATKI O ŠTUDIJSKEM PROGRAMU

Ime	<i>Specialno-pedagoško izpopolnjevanje za delo z izbrano skupino otrok s posebnimi potrebami</i>
Smer	Ni smeri
Vrsta	Študijski program za izpopolnjevanje
Stopnja	/
Trajanje	1 leto
Število KT	60 KT
Način izvajanja študija	Študij se izvaja kot izredni študij
Strokovni naslov	Študijski program za izpopolnjevanje ni program za pridobitev izobrazbe in ne daje strokovnega oziroma znanstvenega naslova. Udeleženci pridobijo potrdilo o opravljenem programu izpopolnjevanja.

2. TEMELJNI CILJI IN KOMPETENCE PROGRAMA

2.1. Temeljni cilji programa

Temeljni cilj programa je nadgraditi pedagoško izobrazbo s specialno - pedagoškimi znanji in spoznanji, potrebnimi za vzgojno – izobraževalno delo v neposredni praksi kot tudi usposobiti pedagoške delavce za vzpostavitev strpnega in humanega medosebnega odnosa. Udeleženci programa se bodo znali v dani situaciji odločiti za ustrezen didaktični, metodični oziroma vzgojni pristop in način dela z izbrano skupino otrok s posebnimi potrebami (glede na opravljen modul). Program udeležence usposablja za timsko sodelovanje različnih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesih vzgoje in izobraževanja in ustrezno poučevanje izbrane skupine učencev s posebnimi potrebami (glede na opravljen modul) pri predmetu oz. na področju, za katerega si je kandidat pridobil potrebno fakultetno izobrazbo.

Udeleženci, ki bodo zaključili program, bodo pridobili ustrezna specialno - pedagoška znanja za delo z izbrano skupino otrok s posebnimi potrebami v prilagojenem programu za predšolske otroke, prilagojenem programu vzgoje in izobraževanja z enakovrednim izobrazbenim standardom, prilagojenem programu vzgoje in izobraževanja z nižjim izobrazbenim standardom, posebnem programu vzgoje in izobraževanja ter tudi v vzgojno izobraževalnem programu s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo.

2.2. Generične (splošne) kompetence:

- udeleženci spoznajo in razumejo sodobno pojmovanje kontinuuma posebnih potreb in njihovega vpliva na učno uspešnost ter socialno vključenost;
- se usposobijo za fleksibilno uporabo teoretičnih znanj iz zgornje alineje v praksi;
- razumejo in obvladajo osnovne didaktične in metodične postopke za poučevanje izbrane skupine učencev s posebnimi potrebami (glede na opravljen modul);
- razvijajo empatične in komunikacijske sposobnosti;
- poznavanje, razumevanje in upoštevanje razvojnih značilnosti, razlik različnih skupin oseb s posebnimi potrebami (glede na opravljen modul).

2.3. Predmetno-specifične kompetence

- usposobljenost za komuniciranje z izbrano skupino otrok s posebnimi potrebami in pri timskem delu;
- občutljivost / odprtost za ljudi s posebnimi potrebami;
- razumevanje in delovanje v specifičnih socialnih situacijah, ki izvirajo iz specifike izbrane skupine otrok s posebnimi potrebami;
- razumevanje, upoštevanje individualnih potreb izbrane skupine učencev s posebnimi potrebami (glede na opravljen modul);
- poklicno delovanje v skladu s ščitenjem otrokovih pravic, pravic posebnih skupin;
- poznavanje in uporaba učinkovitih strategij poučevanja za izbrano skupino otrok s posebnimi potrebami (glede na opravljen modul);
- usposobljenost za pripravo prilagojenih učnih gradiv in pripomočkov.

3. PODATKI O MEDNARODNI PRIMERLJIVOSTI PROGRAMA

V skladu z *Merili za akreditacijo in evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov* mednarodne primerjave za programe izpopolnjevanja niso predpisane.

4. PODATKI O MEDNARODNEM SODELOVANJU VISOKOŠOLSKEGA ZAVODA

Podatki o mednarodnem sodelovanju UL Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani so dostopni na spletni strani <http://www.pef.uni-lj.si/86.html>.

5. POGOJI ZA VPIS in MERILA ZA IZBIRO OB OMEJITVI VPISA

5.1. Splošni pogoji za vpis v program

V program za izpopolnjevanje »Specialno - pedagoško izpopolnjevanje za delo z izbrano skupino otrok s posebnimi potrebami« se lahko vpišejo tisti, ki so končali študijske programe (ISCED 14 - izobraževalne vede in izobraževanje učiteljev), ki v skladu z Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (5. člen, Uradni list, št. 16/2007) omogočajo zaposlitev v vzgoji in izobraževanju.

5.2. Merila za izbiro ob omejitvi vpisa

V primeru, da bo potrebno sprejeti sklep o omejitvi vpisa, bodo imeli prednost kandidati, ki so zaposleni na področju vzgoje in izobraževanja v skladu s 5. členom ZOFVI (Uradni list, št. 16/2007) v prilagojenih programih, posebnem programu ali na področju vzgoje in izobraževanja v programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo - razvrščali jih bomo glede na doseženo povprečno oceno na predhodnem študiju.

Povprečna ocena je sestavljena iz ocene diplome (50 %) in povprečne ocene izpitov* (50 %) na predhodnem študiju.

6. POGOJI O PREHODIH MED ŠTUDIJSKIMI PROGRAMI

Prehodi med študijskimi programi niso mogoči.

7. MERILA ZA PRIZNAVANJE ZNANJA IN SPRETNOSTI, PRIDOBLENIH PRED VPISOM V PROGRAM

Tistim, ki so zaposleni v vzgojno-izobraževalnih institucijah v skladu s 5. členom ZOFVI (Uradni list, št. 16/2007) in imajo ustrezno število let delovnih izkušenj na področju, za katerega izobražuje ta študijski program, se jim lahko prizna del obveznosti praktičnega usposabljanja.

O priznavanju neformalnih znanj in spretnosti, pridobljenih pred vpisom, odloča Senat PeF UL na predlog Komisije za priznavanje neformalnega izobraževanja in na podlagi pisne vloge študenta, priloženih pisnih spričeval in drugih listin, ki dokazujejo uspešno pridobljeno znanje in vsebino teh znanj ter v skladu s Pravilnikom o postopku in merilih za priznavanje neformalno pridobljenega znanja in spretnosti, ki ga je sprejel Senat UL na seji 29. 5. 2007, in Pravilnikom o postopku in merilih za priznavanje neformalno pridobljenega znanja in izkušenj, sprejetim na seji Senata PeF dne 18. 05. 2006.

Prizna se lahko za največ 15 ECTS znanja, pridobljenega izven tega študijskega programa.

8. POGOJI ZA NAPREDOVANJE PO PROGRAMU

Pogojev za napredovanje po programu ni.

9. POGOJI ZA DOKONČANJE ŠTUDIJA

Za dokončanje študijskega programa za izpopolnjevanje mora udeleženec/ka opraviti vse s programom predvidene študijske obveznosti oz. zbrati vse predvidene kreditne točke iz obeh delov programa (skupnega in izbranega), skupaj v obsegu 60 KT.

10. NAČINI OCENJEVANJA

Skladno z izhodišči, oblikovanimi tudi v projektu Tuning, ocenjevanje zajema predvsem višje ravni znanja: poudarek je na razumevanju, na uporabi, didaktičnih vidikih in refleksiji (v skladu s predvidenimi kompetencami in študijskimi dosežki v učnem načrtu). Tradicionalni načini preverjanja znanja (kolokviji, ustni / pisni izpiti, seminarske naloge) so zato ob upoštevanju posebnosti pri posameznih predmetih dopolnjeni s projektnim in raziskovalnim delom, vključeno je reševanje realnih problemov, reševanje odprtih nalog (problemov), portfolio, ipd. Uporabljajo se različni načini ocenjevanja, in sicer tako *formativni* (npr. sprotna povratna informacija študentu o njegovem napredku) kot *sumativni* (zaključno ocenjevanje). Načini preverjanja obsegajo tudi različne sprotne dejavnosti (delna poročila), povezana s formativnim preverjanjem, ki študentu omogoča izboljšanje, izpopolnitev izdelkov, tudi zvišanje ravni študijskega dosežka (povezano z višjo oceno).

Ob upoštevanju posebnosti pri posameznih predmetih se različne oblike študijskih aktivnosti in preverjanja študijskih dosežkov lahko dopolnjujejo in so lahko tudi ločeno ovrednotene. Pri posameznih učnih enotah (v učnih načrtih) so izbrani tisti načini preverjanja in ocenjevanja, ki najbolj ustrezajo tipu študijskih dosežkov, ki so navedeni pri tej učni enoti (predmetu). Skala ocenjevanja upošteva Statut Univerze v Ljubljani in fakultetna pravila (od 1-10; od 1-5 negativno); posamezne ocene so odvisne od ravni in obsega študijskih dosežkov, določajo jih ocenjevalni kriteriji.

11. PREDMETNIK ŠTUDIJSKEGA PROGRAMA s predvidenimi nosilkami in nosilci predmetov

1. letnik *Udeleženka, udeleženec izbere enega od izbirnih skupnih predmetov, navedenih v spodnji tabeli. ** Udeleženka, udeleženec izbere enega izmed štirih usmeritvenih modulov. *** Seštevek ur med predavanji, seminarji in vajami je posplošen zaradi lažjega sešteвка, sicer je razporeditev odvisna od usmeritvenega modula.

Zap. št.	Učna enota	Nosilec	Kontaktne ure					Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge oblike študija			
Obvezni skupni predmeti										
1.	Osnove socialne pedagogike	Darja Zorc Maver	15					75	90	3
2.	Osnove specialne in rehabilitacijske pedagogike	Mojca Lipec-Stopar Marija Kavkler	15					75	90	3
3.	Svetovanje in timsko delo	Alenka Polak	10	5				75	90	3
4.	Individualiziran program za osebe s posebnimi potrebami	Mojca Lipec Stopar	10	5				75	90	3
Izbirni skupni predmet										
5.	Izbirni skupni predmet*	Nosilke, nosilci predmeta		20	40			120	180	6
Usmeritveni modul										
6.	Usmeritveni modul**	Nosilke, nosilci modula	105***	90	105		225	735	1260	42
SKUPAJ			155	120	145		225	1155	1800	60
DELEŽ			8,6 %	6,7 %	8,1 %		12,5 %	64,2 %	100 %	/

*Izbirni skupni predmeti										
Zap. št.	Predmet	Nosilec	Kontaktne ure					Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge oblike študija			
1.	Trening osebne učinkovitosti	Alenka Kobolt		20	40			120	180	6
2.	Trening osebne uspešnosti	Alenka Kobolt		20	40			120	180	6
3.	Trening socialnih veščin	Alenka Kobolt		20	40			120	180	6
SKUPAJ										

**Usmeritveni modul A za delo s slepimi in slabovidnimi										
* Udeleženci, udeleženci z ustreznimi delovnimi izkušnjami na področju dela s slepimi in slabovidnimi se lahko ta del obveznosti zmanjša.										
** Zapis v oklepaju je namenjen bolj preglednemu prikazu tega, koliko ECTS je predvidenih za praktično usposabljanje. Npr. (7+3): 3 predstavlja obremenitev študentke, študenta za praktično usposabljanje (1,5 ECTS pridobijo v okviru kontaktnih ur, 1,5 ECTS v okviru samostojnega dela).										
Zap. št.	Predmet	Nosilec	Kontaktne ure					Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge oblike študija			
1.	Značilnosti slepih in slabovidnih	Mojca Lipec Stopar	30	25	15			170	240	8
2.	Učenje in poučevanje slepih in slabovidnih	Mojca Lipec Stopar	30	25	35		45	165	300	10 (7+3)**
3.	Osnovne specialne veščine za slepe in slabovidne	Stanislav Košir	25	15	25		45	130	240	8 (5+3)**
4.	Tehnike spremljanja slepih in slabovidnih	Stanislav Košir	20	10	30			150	210	7
5.	Pedagoška praksa*	Tjaša Filipčič		15			135	120	270	9
SKUPAJ			105	90	105		225	735	1260	42

**Usmeritveni modul B za delo z osebami z motnjami v duševnem razvoju (MDR)										
* Udeleženci, udeležencu z ustreznimi delovnimi izkušnjami na področju dela z osebami z MDR se lahko ta del obveznosti zmanjša.										
Zap. št.	Predmet	Nosilec	Kontaktne ure					Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge oblike študija			
1.	Značilnost oseb z motnjami v duševnem razvoju	Erna Žgur	30	30				120	180	6
2.	Učenje in poučevanje oseb z motnjami v duševnem razvoju	Erna Žgur	45	30	15			180	270	9
3.	Psihomotorično učenje oseb z motnjami v duševnem razvoju	Tjaša Filipčič	15	15				60	90	3
4.	Strategije razvijanja socialnih veščin oseb z motnjami v duševnem razvoju	Nataša Zrim Martinjak	15		15			60	90	3
5.	Strategije preprečevanja in odpravljanja neželenega vedenja pri osebah z motnjami v duševnem razvoju	Darja Zorc Maver	15		15			60	90	3
6.	Učenje komunikacijskih spretnosti pri osebah z motnjami v duševnem razvoju	Damjana Kogovšek	15		15			60	90	3
7.	Pedagoška praksa 1*	Marija Kavkler		15			75	60	150	5
8.	Pedagoška praksa 2*	Marija Kavkler		15			75	60	150	5
9.	Pedagoška praksa 3*	Marija Kavkler		15			75	60	150	5
SKUPAJ			135	120	60		225	720	1260	42

**Usmeritveni modul C za delo z otroki z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi ovirami										
*Udeleženci, udeleženci z ustreznimi delovnimi izkušnjami na področju dela z gluhih in naglušnih in osebami z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi motnjami se lahko ta del obveznosti zmanjša.										
** 50 ur je namenjenih vsebinam znakovnega jezika, 20 ur vsebinam nadomestne komunikacije.										
*** Zapis v oklepaju je namenjen bolj preglednemu prikazu tega, koliko ECTS je predvidenih za praktično usposabljanje. Npr. (7+3): 3 predstavlja obremenitev študentke, študenta za praktično usposabljanje.										
Zap. št.	Predmet	Nosilec	Kontaktne ure					Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge oblike študija			
1.	Govor, jezik in komunikacija ter uvod v govorne, jezikovne in komunikacijske ovire	Stane Košir Darija Skubic	30					60	90	3
2.	Psihološke značilnosti gluhih in naglušnih in oseb z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi ovirami	Janez Jerman	10	10	10		15	75	120	4 *** (3+1)
3.	Značilnosti otrok in mladostnikov z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi motnjami ter gluhih in naglušnih otrok in mladostnikov	Damjana Kogovšek Stanislav Košir	60	20			20	80	180	6 *** (4+2)
4.	Učenje in poučevanje ter učni in rehabilitacijski pripomočki za otroke in mladostnike z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi motnjami	Mojca Lipec Stopar Damjana Kogovšek	40	20	20		15	85	180	6 *** (5+1)
5.	Učenje in poučevanje gluhih in naglušnih ter učni in rehabilitacijski pripomočki za gluhe in naglušne	Stanislav Košir	45	20	20		15	80	180	6 *** (5+1)
6.	Večjezična in večmodalna jezikovna, podporna in nadomestna komunikacija	Stanislav Košir Damjana Kogovšek	20		50**		15	65	150	5*** (4+1)
7.	Osebne izkušnje gluhih in naglušnih ter oseb z govorno-jezikovnimi in komunikacijskimi ovirami z izobraževanjem	Stanislav Košir Damjana Kogovšek	10	10	10			60	90	3
8.	Pedagoška praksa	Tjaša Filipčič	10				135	125	270	9
SKUPAJ			220	85	110		215	635	1260	42

**Usmeritveni modul D za delo z gibalno oviranimi in dolgotrajno bolnimi										
*Udeležencu z ustreznimi delovnimi izkušnjami na področju dela z gibalno oviranimi in dolgotrajno bolnimi se lahko ta del obveznosti zmanjša.										
** Zapis v oklepaju je namenjen bolj preglednemu prikazu tega, koliko ECTS je predvidenih za praktično usposabljanje. Npr. (5+3): 3 predstavlja obremenitev študentke, študenta za praktično usposabljanje.										
Zap. št.	Predmet	Nosilec	Kontaktne ure					Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge oblike študija			
1.	Značilnost gibalno oviranih in dolgotrajno bolnih	Tjaša Filipčič	25	15	5			135	180	6
2.	Psihološke značilnosti, komunikacija in vključevanje gibalno oviranih v okolje	Janez Jerman	20	15	5			50	90	3
3.	Rokovanje in pomoč pri gibanju	Rajko Vute	20	15	5			50	90	3
4.	Učenje in poučevanje gibalno oviranih v različnih starostnih obdobjih	Tjaša Filipčič	20	15	5			140	180	6
5.	Kakovost življenja gibalno oviranih in dolgotrajno bolnih	Tjaša Filipčič	20	15	5		90	110	240	8 (5+3) **
6.	Informacijsko komunikacijska tehnologija v izobraževanju učencev s posebnimi potrebami	Jože Rugelj	10	15				95	120	4
7.	Pedagoška praksa*	Tjaša Filipčič		15			180	165	360	12
SKUPAJ			115	100	30		150	865	1260	42

Delež izbirnosti po letnikih (razmerje med ECTS točkami, ki jih študent pridobi z obveznimi in izbirnimi vsebinami)
(Po potrebi vstavite vrstice nad vrstico Skupaj.)

Letnik	Obvezne vsebine	Izbirne vsebine	Praktično usposabljanje
1. letnik	39 KT (65 %)	6 KT (10 %)	15 KT (25 %) <i>Praktično usposabljanje je vključeno v module.</i>
Skupaj	39 KT (65 %)	6 KT (10 %)	15 KT (25 %)

12. KRATKA PREDSTAVITEV PREDMETOV ŠTUDIJSKEGA PROGRAMA

12.1. Obvezni skupni predmeti

Osnove socialne pedagogike

Predmet obravnava naslednje vsebine: analiza procesov nastanka in stigmatiziranje »problematičnega učenca« razvijanje systemskega pristopa k reševanju problemov; temeljni koncepti procesa uspešne /neuspešne socializacije, preventivna vloga vrtca, šole; interkulturelno učenje v vrtcu, šoli; vloga spola v vrtcu, šoli in skriti kurikulum; spoznavanje socialno-pedagoških pristopov, ki temeljijo na opolnomočenju, osebnih in socialnih virih posameznika; analiza življenjskega položaja posameznika kot izhodišče za razumevanje, diagnosticiranje in načrtovanje pomoči.

Osnove specialne in rehabilitacijske pedagogike

Predmet obravnava naslednje vsebine: značilnosti učencev s posebnimi potrebami, usmerjanje ter vzgoja in izobraževanje učencev s posebnimi potrebami, vključevanje inkluzija učencev s posebnimi potrebami v procesu vzgoje in izobraževanja in v ožjem in širšem socialnem okolju, skupna vzgoja in izobraževanje ter vloga učitelja in specialnega in rehabilitacijskega pedagoga, pravice oseb s posebnimi potrebami v povezavi s pravicami in nalogami učitelja ter specialnega in rehabilitacijskega pedagoga, pogoji za uspešno obravnavo oseb s posebnimi potrebami, vzgojno-izobraževalna in socialna politika za osebe s posebnimi potrebami ter aktualna vprašanja v zvezi s tem.

Svetovanje in timsko delo

Predmet obravnava naslednje vsebine: Svetovanje: cilji, značilnosti in različni modeli profesionalnega svetovanja, komunikacijske in druge spretnosti ter kompetence svetovalca, značilnosti svetovalnega pogovora, različni svetovalni pristopi; timsko delo: psihološke značilnosti in procesi pri timskem delu, temeljni dejavniki učinkovitega timskega dela: motivacija za timsko delo, zaupanje, pozitivna soodvisnost članov tima, medosebni in nezavedni procesi v timu; spretnosti timskega dela: analiza in pristopi njihovega razvijanja ob neposrednem timskem delu, faze v oblikovanju in razvoju tima, etape timskega dela: timsko načrtovanje, timsko izvajanje in timska evalvacija, pomen osebne in timske evalvacije ter refleksije za osebni in strokovni razvoj članov tima, analiza močnih in šibkih osebnih in strokovnih področij članov tima kot osnova za delitev dela in interdisciplinarno sodelovanje pri timskem delu in v procesu svetovanja.

Individualiziran program za osebe s posebnimi potrebami

Predmet obsega naslednje vsebine: izvor, dejavniki in zasnova individualizirane vzgoje in izobraževanja, področja individualizacije, individualizacija v okviru veljavnih zakonskih določil, vloga strokovnjakov različnih profilov ter timski pristop v vseh fazah oblikovanja individualiziranega programa, vzgojiteljeva oz. učiteljeva vloga v vseh fazah oblikovanja individualiziranega programa, vključevanje staršev in otrok s posebnimi potrebami v oblikovanje individualiziranega programa, študija primera - praktično oblikovanje individualiziranega programa.

12.2. Izbirni skupni predmeti

Trening osebne učinkovitosti

Predmet obravnava naslednje vsebine: Terminološka vprašanja, teoretske predpostavke, odnos, komunikacija in interakcija kot osnova za intervencije; model spoznavanja in razlaga teorije in prakse IGT (metateorije, realeksplikativne teorije, prakseologija): pomen upoštevanje(socialnega) konteksta in (časovnega) kontinuuma; proces samozavedanja; procesualno – heraklitsko mišljenje; pojem telesnosti v IGT (biološko-psihološko-duhovno-socialna integriteta); pomen pojmov (korespondenca, ko – kreacija, intersubjektivnost, samozavedanje, ekscentriciteta, struktura osebnosti) v IGT; metode in tehnike v IGT; kreativna sredstva v IGT (voda, glina, pesek, kamenje, barve, risanje, slikanje, kolaž, foto – material, kocke, igra vlog, lutke, igrače, pravlјice, glasba); krizna situacija, interveniranje v kriznih situacijah, diagnostični pristopi, ocenjevanje (razvojnih) oškodovanosti, kakovosti in možnosti, stebri identitete, kokreacija posameznikovega življenjskega položaja in kokreiranje individualiziranega načrta pomoči; izvori moči pri socialnem pedagogu in pri klientu. Osnovne človekove potrebe kot genetski zapis, ki so gonilo našega vedenja; Kvalitetni svet, kjer je vse kar nam je pomembno v smislu zadovoljevanja naših osnovnih potreb; Celostno vedenje kot način s katerim zadovoljujemo naše osnovne potrebe, oziroma uresničujemo naše želje – pričakovanja.

Trening osebne uspešnosti

Predmet obravnava naslednje vsebine: - Temeljne človekove potrebe kot genetski zapis, ki usmerjajo vedenje; - Svet kvalitete – kot predstave in pričakovanja načinov zadovoljevanja osnovnih potreb; - Celostnost človekovega vedenja – telesnost, kognicija, emocije, vedenje; - Izkustvo kot pogoj za spodbujanje in omogočanje refleksije lastnega delovanja v poklicnem kontekstu.

Trening socialnih veščin

Predmet obravnava naslednje vsebine: - koncepta socialne kompetence in socialnih veščin in razumevanje odnosa med njima, koncept izkušenjskega učenja; - ocena posameznikove socialne kompetence; - povezanost med socialnimi veščinami in težavami v socialni integraciji; - metakognitivni pristop k socialnim veščinam; - modeli učenja in inventar socialnih veščin; - socialna igra kot medij za učenje socialnih veščin v šoli; - socialna igra v metodi delavnice, klasifikacijski kriteriji za izbor in analizo iger v TSV; - izkustveno delo kot nujni predpogoj za spodbujanje in omogočanje refleksije lastnega delovanja v poklicnem kontekstu.

12.3. Predmeti usmeritvenega modula A za delo s slepimi in slabovidnimi

Značilnosti slepih in slabovidnih

Študentje pridobijo teoretična in praktična znanja o fenomenologiji motenj vida in aplikacijah na funkcioniranje slepih in slabovidnih oseb na različnih področjih njihove aktivnosti, kot tudi temeljna spoznanja o karakteristikah doživljanja in vedenja oseb z motnjami vida glede na različne starostne skupine v njihovi psihološki, sociološki in edukacijski pogojenosti.

Učenje in poučevanje slepih in slabovidnih

Študentje pridobijo teoretična in praktična znanja o teorijah in modelih učenja in poučevanja populacije slepih in slabovidnih oseb: predpostavke in pogoji učenja, kontinuum programov, Braillova notacija, matematika za slepe, učni in rehabilitacijski pripomočki, adaptacija in modifikacija učnega okolja.

Osnovne specialne veščine za slepe in slabovidne

Predmet obravnava naslednje vsebine: specialne veščine ter njihov pomen za slepe in slabovidne osebe; osnove komunikacijske spretnosti za slepe in slabovidne; osnove orientacije in mobilnosti; socialne kompetence; vsakodnevne veščine pri slepih in slabovidnih; osnove razvijanja in uporabe preostale vidne funkcije; integrirana praksa – pridobivanje praktičnih izkušenj s področja specialnih veščin.

Tehnike spremljanja slepih in slabovidnih

Predmet obravnava naslednje vsebine: vzpostavitev odnosa in komunikacije; tehnike spremljanja v vseh razvojnih obdobjih v različnih prostorskih situacijah in okoljih; tehnike spremljanja z uporabo in ob uporabi bele palice ter ostalih pripomočkov za gibanje; tiflopedagoški opisi okolja, poti, orientacijskih točk; vzpodbujanje in razvijanje gibalnega, perceptivnega, socializacijskega funkcioniranja posameznika slepega in slabovidnega.

Pedagoška praksa

Predmet obravnava naslednje vsebine: - značilnosti posameznih slepih in slabovidnih oseb in upoštevanje značilnosti pri individualizaciji izvajanja pri edukacijsko rehabilitacijskem delu; - ocenjevanje, načrtovanje, oblikovanje in izbira primernih ciljev, oblik in metod dela ter izvedba in evalvacija na posameznih področjih rehabilitacije; - oblikovanje vsebin in dejavnosti, izbira primernih ciljev, oblik in metod dela pri edukacijskem in rehabilitacijskem delu s slepimi in slabovidnimi osebami; - motiviranje posameznika: poudarjanje in argumentiranje pomembnosti učenja ob posamezni dejavnosti in uporaba nagrade, pohvale ter druga motivacijska sredstva za spodbujanje; - interdisciplinarno povezovanje vsebin pri pripravi programa za posamezno rehabilitacijsko področje; - sodelovanje z drugimi strokovnjaki v ustanovi (psihologom, logopedom, socialnim delavcem, socialnim pedagogom, fizioterapevtom, delovnim terapevtom, vzgojiteljem pomočnikom, varuhom ...).

Kandidat samostojno izdelava seminarsko nalogo pri enem od izbranih predmetov iz modula A.

12.3. Predmeti usmeritvenega modula B za delo z osebami z motnjami v duševnem razvoju (MDR)

Značilnosti oseb z motnjami v duševnem razvoju

Predmet vsebuje naslednje vsebine: sodobna terminologija in definicije na področju MDR, biološke osnove MDR in MDR v povezavi z drugimi motnjami in dejavniki, edukacijska in rehabilitacijska obravnava MDR ter delo z družino. V nadaljevanju bo predstavljeno: značilnosti posameznih skupin oseb z MDR (motivacijske, vedenjske, učne, značilnosti jezika, telesne), prepoznavanje in ocenjevanje posebnih potreb oseb z MDR glede na različna starostna obdobja: zgodnje prepoznavanje in ocenjevanje, ocenjevanje v času osnovnega šolanja (s pomočjo individualiziranega programa), vrednotenje in ocenjevanje tranzicijskih potreb oseb z MDR in vrednotenje ter ocenjevanje delovnih zmožnosti posameznika.

Učenje in poučevanje oseb z motnjami v duševnem razvoju

Predmet vsebuje naslednje vsebine: predmet, definicija in predpostavke inkluzivne edukacije / kulture, politike ter prakse učenja in poučevanja oseb z MDR, ključni dejavniki in bistvene funkcije v vzgoji in izobraževanju oseb z MDR, programska zasnova za področje vzgoje in izobraževanja oseb z MDR, faktorji uspešnega učenja oseb z MDR in ustvarjanje ustreznih pogojev za učenje in poučevanje, posebnosti makro in mikro načrtovanja in izvajanja učenja in poučevanja, organizacije in izvajanja različnih oblik, metod ter strategij aktivnega samostojnega celostnega učenja in poučevanja oseb z MDR ter evalvacija učnih dosežkov. Predmet vsebuje še: uporabo informacijsko komunikacijske tehnologije za učenje in

poučevanje oseb z MDR, didaktično - metodične aplikacije in vpliv na načrtovanje, izvajanje in evalvacijo pouka. Podani bodo še: emocionalni, socialni, vedenjski problemi, ki lahko vplivajo tudi na učenje in poučevanje ter individualizirano preverjanje in ocenjevanje znanja in napredovanje oseb z MDR.

Psihomotorično učenje oseb z motnjami v duševnem razvoju

Predmet vsebuje naslednje vsebine: predmet: vloga gibalne dejavnosti v celotnem razvoju posameznika, dejavniki in zakonitosti, faze in stopnje psihomotoričnega razvoja, ocenjevanje psihomotoričnega razvoja, spodbujanje učenja na kognitivnem, čustveno-socialnem in psihomotoričnem področju z različnimi gibalnimi dejavnostmi, psihomotorični programi, osnove razvojnega gibalnega programa V. Sherborne, psihomotorično učenje, učenje in poučevanje v različnih fazah in stopnjah psihomotoričnega razvoja in psihomotorična ustvarjalnost, razvojna dispraksija ter socialno-čustvene implikacije dispraksije.

Strategije razvijanja socialnih veščin oseb z motnjami v duševnem razvoju

Predmet vsebuje naslednje vsebine: uresničevanje načel in ciljev ter strategije dela z učenci z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju, strategije za vzpostavitev stika in komunikacije z drugimi osebami, spoznavanje različnih metod za pridobivanje znanj in učenje novih spretnosti, učenje osnovnih življenjskih spretnosti, spodbujanje k vključevanju v okolje – družabnost, posebnosti pri VI specifičnih skupin oseb z zmernimi, težjimi in težkimi MDR, posebnosti dela z odraslimi osebami z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju.

Strategije preprečevanja in odpravljanja neželenega vedenja pri osebah z motnjami v duševnem razvoju

Predmet obravnava: - Uresničevanje načel in ciljev ter strategije dela z učenci z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju. Strategije za vzpostavitev stika in komunikacije z drugimi osebami, Spoznavanje različnih metod za pridobivanje znanj in učenje novih spretnosti (učenje z igro, učenje s pogojevanjem, učenje po modelu, funkcionalno učenje, strukturirano učenje ipd.). - Učenje osnovnih življenjskih spretnosti. - Spodbujanje k vključevanju v okolje - družabnost.

Učenje komunikacijskih spretnosti pri osebah z motnjami v duševnem razvoju

Predmet vsebuje naslednje vsebine: pregled in klasifikacija govornih motenj pri osebah z motnjo v duševnem razvoju, rimerjanje govora oseb z motnjo v duševnem razvoju z govornim standardom, splošni faktorji, ki vplivajo na različen govor, disfunkcije v dihanju, foniranju, izgovoru, motnje receptivnih in ekspresivnih govornih funkcij, premajhna diferenciacija perceptivnih in ekspresivnih govornih funkcij, motnje avtomatskega govora, vokalne produkcije, motnje povezanosti med konceptualnimi sistemi in sistemi glasovnih znakov, specifični negativni dejavniki, ki vplivajo na dislogijo, težave v pripravljenosti za sprejemanje govorno jezikovnih signalov, branje in pisanje, nivoji pripravljenosti in specifične težave, obravnava govora in jezika, cilji, zahteve, postopki obravnave govorno – jezikovne percepcije in produkcije. Predstavljeno bodo še: motnje govora, povezane z različnimi motnjami ČŽS, govor in jezik pri Downovem sindromu, pri Williamsovem sindromu ter pri drugih sindromih, osnovna vedenja o nadomestni in dopolnilni komunikaciji, utemeljenost nadomestne in dopolnilne komunikacije (NDK), zgodovinski razvoj NDK, modeli, taksonomija in terminologija v NDK. Kandidati bodo dobili informacije o: mimiki in gestah, simbolih. Vsebino dopolnjujejo: pomožne metode komunikacije, selekcija simbolov, uporaba tehnologije v NDK, timski pristop, določitev in izbor pripomočkov, kriteriji za izbor in določitev, prejemniki komunikatorjev, vrste komunikatorjev, analiza predpogojev, določitev in izbor komunikacijskega okolja, zapisovanje dialogov in besedišča.

Pedagoška praksa 1, 2, 3

Predmet vsebuje naslednje vsebine: značilnosti posameznih otrok/učencev in upoštevanje značilnosti pri individualizaciji izvajanja vzgojno izobraževalnega dela pri hospitacijah, nastopih in analizah, oblikovanje vsebin in dejavnosti, izbira primernih ciljev, oblik in metod dela ter izvedba vzgojno izobraževalnega dela, didaktična sredstva in pripomočki: izbor, oblikovanost, primernost, upoštevanje interdisciplinarnega povezovanja vsebin v pripravi na vzgojno izobraževalno delo, načini preverjanje znanja in dosežkov otrok/učencev ter dajanje povratnih informacij, komuniciranje z otroci/učenci pri izvajanju vzgojno izobraževalnih dejavnosti: upoštevanje vseh otrok/učencev v oddelku, poslušanje otrok/učencev, ustreznost povratnih informacij, vsebinska ustreznost povratnih informacij, kakovost postavljenih vprašanj, motiviranje otrok/učencev: omogočanje fleksibilnosti in izbire, uporaba pohvale, nagrade ter drugih motivacijskih sredstev za spodbujanje otrok/učencev, ustreznost izvedbe vzgojno izobraževalnega procesa z vidika: časa, odnosa z otroci/učenci, med otroci/učenci, dejavnosti otrok/učencev, sodelovanje specialnega in rehabilitacijskega pedagoga z drugimi strokovnjaki v ustanovi.

12.3. Predmeti usmeritvenega modula C za delo z otroki z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi ovirami

Govor, jezik in komunikacija ter uvod v govorne, jezikovne in komunikacijske ovire

Predmet vsebuje naslednje sklope: Komunikacija, jezik, govor. Jezik kot najbolj zapletena funkcija človeka. Sporazumevalne dejavnosti.: govorjenje, poslušanje, branje, pisanje, kretanje, odgledovanje. Jezikovne ravnine: pragmatika, semantika, sintaksa, morfologija, leksika, fonologija in fonetika. Jezik, kultura, identiteta. Večjezičnost, večkulturnost. Jezik kot drugi jezik in jezik kot tuji jezik. Dvojezičnost in diglosija. Jezik kot politična in ekonomska moč in kot sredstvo za socialno participacijo in aktivno državljanstvo. Meje jezika kot meje znanja, delovanja in moči. Jezik v vzgojno-izobraževalnih ustanovah: jezik kot predmet, jezik kot sredstvo, jezik kot cilj. Vloga jezika za učenje in poučevanje.

Značilnosti komunikacijskega, govornega in jezikovnega razvoja otrok. Tipični razvoj, zakasneli razvoj, odstopanja. Pokazatelji kasnitev in odstopanj. Oblike odstopanja na ravni izražanja ter razumevanja in izražanja. Področja odstopanja (pragmatično-semantična, leksikalno-sintakstična, leksikalno-fonološka ravnina).

Definiranje in pojmovanje govornih in jezikovnih ovir in težav ter govornih ter jezikovnih motenj, ki ovirajo ali spreminjajo procese učenja in poučevanja ter socialnega vključevanja.

Psihološke značilnosti gluhih in naglušnih in oseb z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi ovirami

Predmet vsebuje naslednje sklope: dejavniki razvoja osebnosti, opredelitev in vrste motenj v razvoju, kognitivni, motorični, emocionalni, motivacijski, socialni in ostali procesi ter lastnosti pri gluhih in naglušnih otrocih oz. mladostnikih.

Značilnosti otrok in mladostnikov z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi motnjami ter gluhih in naglušnih otrok in mladostnikov

Predmet vsebuje naslednje sklope: predmet surdopedagogike; značilnosti oseb s slušno motnjo, razlike glede na stopnjo izgube sluha, čas oglušelosti, čas tretmaja, vrste tretmaja, družine, usmerjanje.

Učenje in poučevanje ter učni in rehabilitacijski pripomočki za otroke in mladostnike z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi motnjami

Predmet vsebuje naslednje sklope: Pismenost – definicije, modeli, teorije, pristopi. Veščine, znanja in sposobnosti, ki so nujne za opismenjavanje / branje in pisanje. Prepogoji za učenje računanja, pisanja in branja. Jezikovno procesiranje pri učenju šolskih veščin.

Modeli branja. Modeli pisanja. Modeli reševanja matematičnih problemov. Kognitivno in jezikovno procesiranje pri branju, pri pisanju, pri nareku, računanju, pri reševanju besedilnih matematičnih nalog. Notranji govor kot regulator in organizator vedenja.

Učna motnja kot rezultat fonoloških težav in težav v fonološkem procesiranju; kot rezultat leksikalnih težav, morfoloških težav, semantičnih in pragmatičnih težav; kot rezultat težav v vidnem procesiranju; kot rezultat težav verbalnega spomina. Težave izražanja in težave razumevanja. Disleksija, disortografija, disleksija in diskalkulija kot jezikovno pogojene težave v šolskem obdobju. Dvojezičnost in učne težave. Motnje pragmatike (avtistična motnja, Aspergerjev sindrom in druge sorodne motnje).

Multiple jezikovno pogojene težave in njihova diagnostika ter obravnava. Jezikovne težave, ovire in specifične govorno-jezikovne motnje pri dvo- in večjezičnih govoricah.

Implikacije za učenje in poučevanje (sprejemanje, predelovanje in izražanje jezikovnih informacij). Odkrivanje in ocenjevanje premostitvenih strategij na posameznih področjih specifičnih primanjkljajev.

Načini razlage in predstavitve ovir, težav, motenj sovrstnikom. Iskanje priložnosti za učenje in močnih področij. Nadarjeni otroci z govorno-jezikovnimi ovirami, težavami in motnjami.

Načela dela. Pristopi. Prilagoditve, spremembe vzgojno-izobraževalnega procesa.

Strategije, pristopi in metode obravnave v različnih razvojnih obdobjih. Prilagoditve materiala, načinov, strategij, vsebine, okolja, prostorske in časovne organizacije. Poudarjanje in izkoriščanje močnih področij. Prilagoditve v procesu učenja in poučevanja in učenja v skladu s primanjkljaji na posameznih področjih ustnega in pisnega jezika.

Usmeritveni postopek. Zakonodaja in pravilniki. Izzivi in problemi pri usmeritvah.

Interdisciplinarni pristop in timsko sodelovanje. Sodelovanje z družino in širšim okoljem.

Motnja v duševnem razvoju. Pregled in klasifikacija govornih motenj pri osebah z motnjo v duševnem razvoju. Primerjanje govora oseb z motnjo v duševnem razvoju z govornim standardom. Splošni faktorji, ki vplivajo na različen govor, disfunkcije v dihanju, foniranju, izgovoru. Klasifikacija govorno jezikovnih motenj in umestitev v splošno klasifikacijo govorno jezikovnih motenj. Diagnosticiranje motnje. Motnje receptivnih in ekspresivnih govornih funkcij. Premajhna diferenciacija perceptivnih in ekspresivnih govornih funkcij, motnje avtomatskega govora, vokalne produkcije, motnje povezanosti med konceptualnimi sistemi in sistemi glasovnih znakov, specifični negativni dejavniki, ki vplivajo na dislogijo. Težave v pripravljenosti za sprejemanje govorno jezikovnih signalov. Branje in pisanje. Nivoji pripravljenosti in specifične težave. Obravnava govora in jezika. Cilji, zahteve, postopki obravnave govorno – jezikovne percepcije in produkcije. Obravnava nerazvitega govora, jezika, komunikacije. Motnje govora, povezane z različnimi motnjami CŽS. Diferencialno diagnostični problemi. Jezikoslovni in psiholingvistični vidiki. Govor in jezik pri Downovem sindromu, pri Williamsovem sindromu ter pri drugih sindromih.

Motnje avtističnega spektra (MAS). Osnovne značilnosti na komunikacijskem, motoričnem, emotivnem, kognitivnem, socialnem področju. Značilnosti MAS. Jezik in govor oseb z MAS. Pragmatika jezika. Komunikacija. Socialne interakcije. Značilnosti avtizma. Zgodnji kazatelji MAS: odsotnost skupnega objekta zanimanja, pomanjkanje očesnega stika, odsotnost pomanjkanje očesnega stika za (ne)strinjanje s pomembnimi drugimi ob igri. Kontinuum avtističnega spektra in raznolikost skupine. Prepoznavanje, ocenjevanje, diagnosticiranje MAS. Obravnava. Tim. Vzroki MAS: genetika, zastrupitve, metabolične motnje. Možni ukrepi. Vedenjske terapije, Teacch metoda, DAN protokol ipd. Kontinuum avtističnega

spektra in raznolikost skupine na govorno – jezikovnem področju. Prepoznavanje, ocenjevanje, diagnosticiranje govorno – jezikovnih vidikov avtizma. Logopedska obravnava: usmerjenost na govor, jezik, komunikacijo, interakcijo.

Analiza učnega procesa. Etape procesa učenja: pridobivanje zaznav in predstav skozi izkušnje in kontekstualizacijo jezika (oralnega, pisnega, znakovnega). Miselna pot ustvarjanja pojmov. Utrjevanje znanja, spretnosti in navad. Uporaba znanja v praksi. Analiza in sinteza. Refleksija.

Analiza učnega procesa na osnovi uporabe jezika (kot predmet učenja, kot predmet analize, kot sredstvo). Uporaba jezikovnih sistemov in nadomestnih/podpornih sistemov komunikacije.

Preverjanje znanja, spretnosti in navad. Prilagoditve načina, jezikovne ravni, prostorsko-časovne prilagoditve. Specifična učila. Principi dela. Specifičnost učnih metod in učnih sredstev pri poučevanju otrok in mladostnikov z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi motnjami. Izbor metod, učiteljeva priprava in šolska administracija. Osebni list učenca.

Predšolska metodika. Predmet in cilj, naloge predšolske metodike. Strukturiranje programa dela v predšolski ustanovi za otroke z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi motnjami. Metodična opozorila pri planiranju. Otrok z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi motnjami kot objekt in subjekt vzgojno-izobraževalnega dela. Organizacija in organizacijske oblike. Vzgojni programi. Vloga jezika – znakovnega in slovenskega. Vloga multisenzornega učenja in kontekstualizacije jezika. Intelektualno področje (delo na področju govora in jezika), področje telesnega (psihomotorične vaje, akustično - ritmične vaje, telesna in zdravstvena vzgoja), področje družbenega (socializacija, higienske in kulturne navade, igre, ogledi in obiski), področje estetskega in delovnega (tehnika, oblikovanje, likovni, plesno gibalno izražanje) vzgojno-izobraževalnega dela. Delo s starši. Priprava otrok za šolo.

Osnovnošolska metodika: Predmet in cilj, naloge šolske metodike. Razlike v programih. Metodika dela, didaktični pripomočki. Metode začetnega branja in opismenjevanja, delo s tekstom. Fonološko zavedanje. Metaliterarno zavedanje. Predopismenjevalne veščine. Pisno izražanje, branje in razumevanje. Matematični jezik, slovenski, tuji jezik in znakovni jezik. Postopnost, nazornost in polisenzornost. Totalna/nadomestna/podporna komunikacija.

Srednješolska metodika: Predmet in cilj, naloge srednješolske metodike. Značilnosti dela z dijaki. Osnovni principi dela. Razvijanje znanja, jezikovnih kompetenc. Razvoj višjih ravni jezika. Strokovna terminologija v posameznih programih. Uvajanje v svet zaposlitve. Programi. Delo v mešanih skupinah dijakov (gluhi in naglušni ter osebe z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi motnjami). Totalna komunikacija. Didaktična sredstva. Informacija o specifičnih učilih, didaktičnih sredstvi. Seznanjanje z možnostmi video pripomočkov, akustičnih pripomočkov, (računalnik in programi, FM, induktivna zanka, teletekst, aparati, akustične zanke). Učni testi. Ocenjevanje znanja. Tehnike, učila, metode: tehnologija za delo z osebami z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi motnjami, tehnike bogatenja jezika, prilagajanje govora, jezika, prostora, materialov in pristopov.

Pomen fizičnega (akustičnega in prostorskega) okolja. Prilagoditve za hipersenzibilne osebe.

Specifični pristopi za osebe s pragmatičnimi jezikovnimi in komunikacijskimi motnjami.

Specifični pristopi za osebe s sintaktično-morfološkimi jezikovnimi motnjami; za osebe z leksikalno-sintaktičnimi jezikovnimi motnjami.

Motnje razumevanja in izražanja ter motnje izražanja.

Jezikovne motnje v spontanem govoru/izražanju, v usmerjenih dejavnostih in testih/preskusih. Jezikovne motnje in pisani jezik.

Prilagoditve jezikovne ravni, prilagoditve urejenosti in oblikovanja besedil; prilagoditve razlage, preverjanja in ocenjevanja znanja.

Integrirana praksa – pridobivanje praktičnih izkušenj.

Učenje in poučevanje gluhih in naglušnih ter učni in rehabilitacijski pripomočki za gluhe in naglušne

Vsebine predmeta so: Surdodidaktični principi. Specifičnost učnih metod in učnih sredstev pri poučevanju gluhih/naglušnih. Izbor metod, učiteljeva priprava in šolska administracija. Osebni list učenca. Sistemi usposabljanja gluhih/naglušnih. Vrste programov. Vsebine programov (prilagojeno izvajanje programa z dodatno strokovno pomočjo na predšolski stopnji, prilagojen program na predšolski stopnji, prilagojeno izvajanje z dodatno strokovno pomočjo v osnovni šoli, prilagojen program z istim izobrazbenim standardom).

Večjezična in večmodalna jezikovna, podporna in nadomestna komunikacija

Vsebine predmeta so: temeljni pojmi sociolingvistike, definicija, položaj, predmet sociolingvistike, jezik in sociokulturne skupnosti, jezik in narodna identiteta, jezik in identiteta gluhih, jezik in kultura: prevzemanje, tvorjenje novih besed, slojevitost jezika, vodoravna in navpična delitev, govorni in pisni jezik, jezik in kultura gluhih.

Osebne izkušnje gluhih in naglušnih ter oseb z govorno-jezikovnimi in komunikacijskimi ovirami z izobraževanjem

Vsebine predmeta so: predšolsko obdobje - z vidika doživljanja osebe same, osnovnošolsko obdobje - z vidika doživljanja osebe same, srednješolsko obdobje - z vidika doživljanja osebe same; odraslost, kultura gluhih - z vidika doživljanja osebe same.

Pedagoška praksa

Namen prvega dela prakse je uvodno spoznavanje skrbi za gluhe in naglušne ter poučevanja v ustanovi za izobraževanje gluhih in naglušnih oz. surdopedagoškega dela, organizacije ustanove, ter vodenje dokumentacije, opazovanje in vodenje pedagoškega dela v predšolskem in šolskem obdobju pri gluhih in naglušnih. Študent osebno prisostvuje vsem oblikam dela in življenja ustanove (opazovanje, spoznavanje), prisostvuje delu strokovnjakov in sestankom strokovnih skupin (svetovalnemu in rehabilitacijskemu delu, timu, vzgojiteljskemu, učiteljskemu zboru, konferencam, aktivom itd.), sodeluje v interesnih (prostočasnih) dejavnostih otrok, pod vodstvom (ali s pomočjo) mentorja, izvaja dejavnosti v dogovoru z mentorjem, kritično reflektira svoje delovanje. En dan je namenjen hospitacijam pri specialnem in rehabilitacijskem pedagogu ter pri ostalih svetovalnih delavcih. Študent vodi dnevnik opazovanega dela prakse in spozna dokumentacijo v izobraževalnih in zdravstvenih ustanovah za gluhe in naglušne otroke.

Drugi del se nanaša na rehabilitacijsko delo in je opazovalne narave. Namen je spoznati klinično delo surdopedagoga, to je se seznaniti z govornimi, jezikovnimi in komunikacijskimi značilnostmi gluhih in naglušnih oseb ter z različnimi diagnostičnimi testi in postopki, ki jih uporablja surdopedagog pri svojem delu (nameščanje slušnih aparatov, umerjanje, nastavitve, svetovanje, vaje poslušanja,...). Ob koncu sklopa naj bi študent poznal osnovno rokovanje z aparati.

V tretjem delu je praksa aktivna: študent spozna surdopedagoško delo v predšolskem oddelku in pri poučevanju na razredni in predmetni stopnji v OŠ, SŠ. Študent spozna prilagoditve in metode za gluhe in naglušne, samostojno načrtuje delo in poučuje, spozna vzgojno izobraževalni proces v predšolskem, šolskem in srednješolskem obdobju in se seznanja z različnimi etapami procesa učenja in različnimi vzgojno izobraževalnimi programi, kjer so vključeni gluhi in naglušni otroci. Študent hospitira v predšolskih oddelkih za gluhe in naglušne otroke in je aktivno vključen v proces in tako konkretno spozna prilagoditve dela. Študent hospitira pri pouku na razredni in predmetni stopnji v OŠ, dva dneva na srednji šoli pri pouku jezika (angleškem ali slovenskem), kjer spozna način poučevanja na srednji šoli in analizira težave na jezikovnem nivoju. Študent analitično osebno prisostvuje vsem oblikam dela in življenja ustanove (opazovanje, spoznavanje), prisostvuje sestankom strokovnih

skupin (timu, vzgojiteljskemu, učiteljskemu zboru, konferencam, aktivom itd.), sodeluje v interesnih (prostočasnih) dejavnostih otrok, pod vodstvom (ali s pomočjo) mentorja izvaja dejavnosti, kritično reflektira svoje delovanje. Med prakso na predšolski stopnji realizira dva samostojna nastopa, na razredni stopnji realizira, tri enourne samostojne nastope iz predmeta ki ga poučuje. Študent spozna klinično delo surdopedagoga in se seznanja z različnimi metodami in postopki v rehabilitaciji motenj sluha in izgube sluha, spozna preskušanje delovanja slušnih aparatov oz. pripomočkov tako pri otrocih, mladostnikih, starostnikih. Študent se seznanja s slušno govorno obravnavo – rehabilitacijo otrok s polževim vsadkom, uporabo slušnih pripomočkov, testiranjem sluha in slišanja, delovanjem in uporabo slušnih pripomočkov, svetovanjem ipd... Prisostvuje pri vseh oblikah dela in življenja ustanove, kjer dela surdopedagog, ki se ukvarja s procesom slišanja, poslušanja in govorjenja.

12.3. Predmeti usmeritvenega modula D za delo z gibalno oviranimi in dolgotrajno bolnimi

Značilnosti gibalno oviranih in dolgotrajno bolnih

Predmet obravnava naslednje vsebine: definiranje osnovnih pojmov pri gibalno oviranih in dolgotrajno bolnih osebah in različni vidiki klasificiranja GO in DBO; značilnosti gibalno oviranih in dolgotrajno bolnih oseb (po posameznih diagnostičnih skupinah), prevalenca, incidenca, diagnostične metode in prilagoditve za izvajanje in vključevanje učencev z GO in DBO v pouk. Podrobneje bodo predstavljene nevromotorične motnje (cerebralna paraliza, okvare hrbtenjače, spina bifida), degenerativne motnje, ortopedske motnje, kombinirane motnje, nezgodne možganske poškodbe, metabolne motnje in kronične bolezni; epilepsija, astma, diabetes. Podani bodo snovni diagnostični, terapevtski in habilitacijski / rehabilitacijski pristopi in možnosti obravnave. Posamezniki bodo dobili informacije o funkcionalni posledici gibalne oviranosti in kroničnih bolezni, ki vplivajo na posameznikove možnosti izobraževanja.

Psihološke značilnosti, komunikacija in vključevanje gibalno oviranih v okolje

Predmet obravnava naslednje sklope: psihološke in osebnostne značilnosti posameznih skupin gibalno oviranih ter prepoznavanje osebnostnih lastnosti preko gibalnih vzorcev. Predmet obravnava samopodobo gibalno oviranih in dolgotrajno bolnih in možnosti spodbujanja pozitivne samopodobe z različnimi dejavnostmi in metodami. Podano bo še: čustva, anksioznost, naučena nemoč, stres in odpravljanje stresa, motivacijske značilnosti gibalno oviranih in dolgotrajno bolnih, možnosti spodbujanja motivacije, stališča povezana z gibalno oviranostjo in dolgotrajno obolenostjo, uspešna komunikacija z gibalno ovirani in dolgotrajno bolnimi, vloga komunikacije in povratnih informacij pri oblikovanju samopodobe. Predstavljeno bo: uspešno reševanje problemov in konfliktov, vključevanje gibalno oviranih in dolgotrajno bolnih v šolo, pouk posameznih predmetov in različne oblike šolskega dela, v izvenšolske dejavnosti in v okolje.

Rokovanje in pomoč pri gibanju

Predmet obravnava naslednje sklope: pomen samostojnosti in neodvisnosti oseb s posebnimi potrebami, uporaba ortopedskih pomagala in pripomočkov pri gibanju GO in DBO, načini nameščanja in premeščanja oseb vezanih na invalidski voziček v različnih situacijah. Predstavljene bodo vaje v vodi in vzpostavljanje porušenih gibalnih vzorcev, vaje za osebe s paraplegijo, vaje za osebe z multiplo sklerozo, vaje za osebe z amputacijami, pomoč pri gibanju: razvijanje moči, gibljivosti in ravnotežja, izometrične vaje in osebe z GO in DBO, biofeedback in terapevtske vaje. Podane bodo še naslednje vsebine: invalidski voziček kot pripomoček za življenje, delo in prosti čas, telesna drža in preprečevanje skolioze, kifoze in

lordoze, problemi stopal in vaje za stopala, tehnike pomoči za kontrolo okončin in glave, tehnike pomoči za kontrolo trupa in prenašanja oseb GO in DBO brez tveganja poškodb ter premagovanje ovir v naravi z vozičkom.

Učenje in poučevanje gibalno oviranih v različnih starostnih obdobjih

Predmet obravnava naslednje sklope: zgodnja obravnava, preverjanje in ocenjevanje, podporne strategije dela z gibalno oviranimi osebami in z dolgotrajno bolnimi, potrebne prilagoditve izvajanja programov, izvajanje programov v bolnišnici in na domu, komunikacija, nadomestna komunikacija in tehnologija za dostop do posameznih VI področij.

Kakovost življenja gibalno oviranih in dolgotrajno bolnih

Predmet obravnava naslednje sklope: prostočasovne aktivnosti gibalno oviranih in dolgotrajno bolnih v različnih starostnih obdobjih, potrebne prilagoditve izvajanja prostočasovnih dejavnosti, pomoč z gibanjem, likovnim ustvarjanjem, slikanjem, ustvarjanjem z glino, papirjem, plastelinom, lesom, terapija z živalmi ter glasbena terapija. Predmet podaja delo in vlogo različnih invalidskih organizacij.

Informacijsko komunikacijska tehnologija v izobraževanju učencev s posebnimi potrebami

Predmet obravnava naslednje sklope: IKT na področju posebnih potreb, standard prilagojene in pomožne IKT za različne vrste posebnih potreb, uporaba IKT kot rehabilitacijskega pripomočka v učnem procesu, IKT v pomoč pri preverjanju in ocenjevanju otrokovega funkcioniranja, IKT kot multimedijaska podpora aktivnega učenja, didaktika in metodika uporabe IKT pri delu z osebami s posebnimi potrebami, urjenje različnih spretnosti ob uporabi računalniške programske opreme, računalniška programska oprema v povezavi s cilji in vsebinami posameznih predmetnih področij, učni načrti za Računalniško opismenjevanje in Računalništvo v prilagojenih izobraževalnih programih ter njihovo uresničevanje, vloga, naloge in organizacija dela računalnikarja na šoli, ter timsko načrtovanje, izvajanje in evalvacija učenja in dosežkov učencev.

Pedagoška praksa

Predmet obravnava naslednje sklope: značilnosti posameznih otrok/učencev in upoštevanje značilnosti pri individualizaciji izvajanja vzgojno izobraževalnega dela pri hospitacijah, nastopih in analizah, oblikovanje vsebin in dejavnosti, izbira primernih ciljev, oblik in metod dela ter izvedba vzgojno izobraževalnega dela. V okviru predmeta študent spozna didaktična sredstva in pripomočki, upošteva interdisciplinarno povezovanja vsebin v pripravi na vzgojno izobraževalno delo ter načine preverjanja znanja in dosežkov otrok/učencev ter dajanje povratnih informacij. Predmet obravnava še: komuniciranje z otroci/učenci pri izvajanju vzgojno izobraževalnih dejavnosti: upoštevanje vseh otrok/učencev v oddelku, poslušanje otrok/učencev, ustreznost povratnih informacij, vsebinska ustreznost povratnih informacij, kakovost postavljenih vprašanj, motiviranje otrok/učencev: omogočanje fleksibilnosti in izbire, uporaba pohvale, nagrade ter drugih motivacijskih sredstev za spodbujanje otrok/učencev, ustreznost izvedbe vzgojno izobraževalnega procesa z vidika: časa, odnosa z otroci/učenci, med otroci/učenci, dejavnosti otrok/učencev, sodelovanje specialnega in rehabilitacijskega pedagoga z drugimi strokovnjaki v ustanovi.